

جرائم سایبری

تألیف:

دکتر عاطفه عباسی کلیمانی
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

با همکاری:

عاطفه اکبری
کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: عباسی کلیمانی، عاطفه،
عنوان و نام پدیدآور	: جرایم سایبری
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۴.
شابک	: ۹-۴۲۰-۱۹۳-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فبیای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nliai.ir قابل دسترسی است
شناسه افزوده	: اکبری، عاطفه،
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۸۷۹۳۷۵

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

جرایم سایبری

تألیف: دکتر عاطفه عباسی کلیمانی

با همکاری: عاطفه اکبری

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحید نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۰۲۱-۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۰۲۱-۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۰۲۱-۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹-۴۲۰-۱۹۳-۶۰۰-۹۷۸

ISBN: 978-600-193-420-9

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۰۹۹۸
شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (میری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۸۷۴
شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۰۳۵ ۳۶۲۸۱۷۰

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید میرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
بخش یکم: تدابیر کیفری ناظر به جرم انگاری و مجازات	۱۱
فصل یکم: رهیافت های ملی با رویکردی تطبیقی	۱۵
مبحث یکم: تدوین قانون جرایم اینترنتی در نظام های حقوقی ملی	۱۷
مبحث دوم: رویه کیفری ایران در مبارزه با جرایم محیط سایر	۱۹
فصل دوم: اقدامات سازمانهای بین المللی و منطقه ای	۲۳
مبحث یکم: سازمان ملل متحد	۲۳
مبحث دوم: سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (OECD)	۲۷
مبحث سوم: شورای اروپا	۲۸
مبحث چهارم: انجمن بین المللی حقوق جزا	۳۲
فصل سوم: گونه شناسی جرائم سایر با رویکرد به سیستم حقوقی ایران و اسناد جهانی و منطقه ای	۳۴
مبحث یکم: جرائم کلاسیک با توصیف سائیری	۳۷
گفتار یکم: سوء استفاده ها و جرائم مالی محیط سایر	۳۸
بند یکم: کلاهبرداری کامپیوتری	۳۸
الف: تعریف و عناصر	۳۹
ب: روش های سوء استفاده	۴۳
بند دوم: تخریب کامپیوتری	۴۵
الف: تخریب در پرتو اقدامات سازمانهای بین المللی و حقوق ملی	۴۶
ب: ماهیت شناسی از بین بردن، غیر قابل استفاده کردن و اختلال داده ها	۴۹
بند سوم: سرقت کامپیوتری	۵۱
گفتار دوم: جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی	۵۲
بند یکم: جعل کامپیوتری	۵۳
الف: جعل رایانه ای در آینه اسناد بین المللی و حقوق ایران	۵۴
ب: وضعیت حقوقی جعل سائیری	۵۵
بند دوم: جاسوسی سائیر	۵۷

الف: سابقه تقنینی جرم	۵۷
ب: ارکان و عناصر جاسوسی فضای سایبر	۶۰
بند سوم: سایبر تروریسم	۶۲
الف: اشکال تروریسم سایبری	۶۴
ب: تروریسم رایانه ای در سایه تلاش های بین المللی	۶۶
گفتار سوم: جرائم علیه اخلاق و تمامیت معنوی افراد	۶۹
بند یکم: پورنوگرافی کودک	۷۰
الف: مفهوم پورنوگرافی و چالش های آن در فضای سایبر	۷۲
ب: رهیافت های بین حکومتی در جهان و حکومتی در ایران	۷۴
یکم: تلاش های جهانی	۷۵
دوم: ایران	۷۹
بند دوم: محتوای تبیض آمیز و نژادپرستانه	۸۲
الف: تعریف محتویات نژادپرستانه	۸۴
ب: جرایم مندرج در پروتکل الحاقی کنوانسیون بوداپست	۸۴
مبحث دوم: جرائم علیه تمامیت و صحت داده ها	۸۷
گفتار یکم: دستیابی غیر مجاز	۸۷
بند یکم: تعریف جرم در اسناد بین الملل و حقوق ایران	۸۸
بند دوم: ماهیت و گونه های جرم	۹۰
گفتار دوم: شنود غیر مجاز	۹۶
گفتار سوم: ویروس های رایانه ای	۹۹
بند یکم: اسب های تروا	۱۰۱
بند دوم: کرم های کامپیوتری	۱۰۲
بند سوم: حملات داس	۱۰۴
بند چهارم: بمب های منطقی	۱۰۴
مبحث سوم: نقض قواعد حمایت از داده	۱۰۵
گفتار یکم: حریم خصوصی و مخاطرات آن	۱۰۶
گفتار دوم: اصول حاکم بر حمایت از داده ملهم از اسناد جهانی	۱۱۲
بند یکم: گردآوری اطلاعات	۱۱۳
بند دوم: نگهداری اطلاعات	۱۱۵
بند سوم: به کارگیری اطلاعات	۱۱۶
بند چهارم: امحاء و انتقال اطلاعات	۱۱۷

بخش دوم: چالش های آئین دادرسی و معاضدت بین المللی.....	۱۱۹
فصل یکم: ادله الکترونیکی.....	۱۲۶
مبحث یکم: گردآوری ادله.....	۱۲۷
گفتار یکم: تفتیش داده ها.....	۱۲۸
گفتار دوم: شنود.....	۱۳۳
مبحث دوم: توقیف ادله.....	۱۳۶
مبحث سوم: وظایف مقام تحقیق در جریان گردآوری ادله.....	۱۴۲
گفتار یکم: مطلع کردن اشخاص مرتبط.....	۱۴۳
گفتار دوم: حفاظت سریع از داده های رایانه ای ذخیره شده.....	۱۴۳
گفتار سوم: کنترل ارتباطات سایر.....	۱۴۶
فصل دوم: همکاری افراد با مقامات تحقیق.....	۱۴۸
مبحث یکم: تکلیف به همکاری.....	۱۴۸
مبحث دوم: تسیم داده های رایانه ای.....	۱۵۱
فصل سوم: همکاری های بین المللی.....	۱۵۵
مبحث یکم: نیابت قضائی.....	۱۶۱
مبحث دوم: استرداد.....	۱۶۳
مبحث سوم: صلاحیت.....	۱۶۴
مبحث چهارم: تفتیش شبکه فرامرزی.....	۱۷۰
بخش سوم: ابزار های پیشگیرانه و تدابیر غیر کیفری.....	۱۷۵
فصل یکم: تدابیر نرم افزاری و رایانه ای.....	۱۷۹
مبحث یکم: راهکارهای نرم افزاری.....	۱۸۰
گفتار یکم: دیواره های آتش.....	۱۸۰
گفتار دوم: فیلترینگ و خود ارزیابی.....	۱۸۱
مبحث دوم: اقدامات رایانه ای.....	۱۸۲
گفتار یکم: اینترنت.....	۱۸۳
گفتار دوم: یافتن خلأ های امنیتی.....	۱۸۳
گفتار سوم: شناسایی نقاط ضعف سیستم.....	۱۸۴
گفتار چهارم: گزینش مناسب برنامه های نرم افزاری.....	۱۸۶
فصل دوم: تدابیر سازمانی.....	۱۸۸
مبحث یکم: تأسیس نهادهای تخصصی پیشگیری و کنترل جرائم سایر.....	۱۸۹

- مبحث دوم: تعیین مسئولیت ارائه دهندگان خدمات اینترنتی ۱۹۲
- گفتار یکم: گروه های مختلف ارائه دهندگان خدمات سایبری ۱۹۴
- بند یکم: تهیه کنندگان خدمات به عنوان حامل ۱۹۵
- بند دوم: تهیه کنندگان خدمات به عنوان ناشر ۱۹۵
- بند سوم: تهیه کنندگان خدمات به عنوان توزیع کننده ۱۹۶
- گفتار دوم: وظایف مؤسسه در قبال فعالیت های اینترنتی ۱۹۷
- گفتار سوم: به کارگیری کدهای رفتاری ۲۰۲
- مبحث سوم: بازرسی سیستم های اطلاعاتی ۲۰۴
- مبحث چهارم: پلیس رایانه ای ۲۰۵
- فصل سوم: افزایش آگاهی و مشارکت مردمی ۲۰۸

- منابع ۲۱۱
- واژه نامه ۲۱۷

مقدمه

سیاست کیفری در مفهوم مضیق آن، خط مشیء مبارزه با پدیدهء مجرمانه است که عمدتاً مجهز به ابزارهای کیفری بوده و اهداف اربعاب و سودمندی را تعقیب می‌کند. اما سیاست جنایی در معنای موسع، پس از جنگ جهانی دوم برای مهار بزهکاری و در کنار اعمال قواعد ناظر بر نهادهای مختلف حقوق کیفری، با استفاده از نهادهای سایر نظام های حقوقی اعم از اداری، مدنی، پزشکی و... و نیز حقوق پیشگیری به وجود آمد که در هسته مرکزی آن نظام کیفری و پیرامون آن، حقوق پیشگیری و سایر نظام های حقوقی قرار دارد و در قلمرو سیاست اجتماعی هر دولت جای می‌گیرد. در نتیجه سیاست کیفری جزئی از سیاست جنایی است.^۱

برای تحلیل سیاست گذاری در رابطه با جرایم رایانه ای باید به نکاتی در زمینه حق ارتباط خصوصی، حق ارتباط ناشناس، حق رمز گذاری در ارتباطات، معافیت کانال ارتباطی از مسؤولیت محتوا و در نهایت دسترسی ارزان و عمومی توجه نمود. فقدان سیاست فرهنگی کلان در مورد صنایع فرهنگی و مخابراتی جدید، ابهام در اولویت بندی در مورد گسترش تلفن ثابت، همراه و مخابرات داده ها، ابهام در میزان ظرفیت دولت در پذیرش مشارکت بخش خصوصی در واردات و توزیع اینترنت و فقدان سیاست روشن گمرکی در مورد حوز یا ممنوعیت واردات تجهیزات دریافت و ارسال ماهواره ای برای خدمات اینترنت، فقدان سیاست ملی اطلاع رسانی و سیاست نظارتی و امنیتی بر مشکلات پیش روی مبارزه با سوء استفاده های سایبری می‌افزاید.

سطح فنی کشور یعنی میزان دسترسی به اینترنت، ایمنی سیستم های اطلاعاتی و مخابراتی، فرهنگ سازی تکنولوژی اطلاعات، میزان آگاهی از نقص امنیت کامپیوتر، فقدان تدابیر امنیتی، عدم آشنایی ارائه دهندگان خدمات اینترنتی و دیگر تهیه کنندگان اینترنت با وظایف خود، مبارزه را با شکست مواجه می‌کند.

۱. نجفی ابرند آبادی، علی حسین، سیاست جنایی سازمان ملل متحد، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۱۸،

تمرکز بر مبارزه از طریق وضع قانون ملی و عدم جرم‌انگاری یکسان منجر به پیدایش اماکنی می‌گردد که بهشت مجرمین و سوءاستفاده‌کنندگان از شبکه‌های رایانه ای و مخابراتی است.

پیشگیری و منع محتوای غیر قانونی در اینترنت به علاوه دیگر جرایم، بدواً مستلزم یک همکاری بین المللی تنگاتنگ و بیشتر به ویژه در محدوده عدالت کیفری است. در نتیجه ایجاد استانداردهای حداقل ماهوی و شکلی در سطح دنیا به علاوه رویه‌های همکاری عملکردی در سطح بین المللی ضروری هستند. در عین حال بدون بهره‌گیری از پیشرفته‌ترین فناوری نمی‌توان به توسعه و پیشرفت دست یافته و برای مبارزه با تهدیدها و خطراتی که در کنار آن وجود دارد، آمادگی یافت.

قوانین مناسب و متکی به اصول فنی و تکنیکی و قواعد بنیادین حقوق بشر و در عین حال هماهنگ، اجرای قانون از طریق استقرار و ایجاد واحدهای متخصص پلیس خاص مبارزه با مجرمان اینترنتی در روند مبارزه بسیار مؤثر است.

فناوری اطلاعات در دنیای واقعی به دنبال ایجاد تعامل بیشتر بین جوامع و جهانی شدن ارتباطات و فناوری اطلاعات، دیجیتالی کردن کلیه فعالیت‌های اصلی روزمره و در نتیجه انجام سریع خواسته‌های روزمره بشری و به تبع آن تأمین رفاه بیشتر و کم کردن فاصله موجود در بین کشورهای پیشرفته و کشورهای در حال توسعه از حیث تبادل اطلاعات و فراهم نمودن یک جامعه بین‌المللی فراگیر است.

در این کتاب طی سه فصل به راهکارهای مبارزه با جرم سایبر و پیشگیری از وقوع آن پرداخته می‌شود. برای این منظور سیاست جنایی ذیل سه عنوان تدابیر کیفری ناظر به جرم‌انگاری و مجازات، چالش‌های آیین دادرسی و معاضدت بین المللی و در نهایت تدابیر پیشگیرانه بحث خواهد شد.